

Риёзус солиҳийн шарҳи / Риёзус солиҳийн шарҳи / 201-ҳадис

201 - الْحَادِي عَشَرَ: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ. [د 4344، ت 2174].

201. Абу Саид ал-Худрий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: **«Жиҳодларнинг энг афзали - золим султон (ёки золим амир) олдидаги ҳақ сўздир»**, дедилар».

Абу Довуд ва Термизий ривояти. Термизий ҳасан ҳадис, дедилар.

Шарҳ: Дунё яратилганидан буён ҳақ билан ноҳақлик ўртасида мужодала бор. Инсонлар ҳақни ноҳақликдан ажратиб олишлари учун Аллоҳ таоло пайғамбарларни юборган.

Ҳар бир мусулмон яхши-ёмонни фарқлаши ва ёмонликдан сақланиши, унинг олдини олиши вожибдир. Қалбида яхшини яхши, ёмонни ёмон деб билмаган кимсадан яхшилик кутилмайди. Киши имкон қадар ноҳақликнинг олдини олиши, уни ўзгартириши лозим. Ҳақиқий мўминлар қурблари етганича қўл, тил ва дил билан ноҳақликка қарши курашади.

Мусулмон киши ўзи тоқат қила оладиган моддий-маънавий зарар-азиятлардан, одамларнинг маломат қилишлари, яккалаб қўйишлари ва масхараларидан чўчимамай, қаршисидаги банданинг обрў-эътибори, мансаби ёки бойлигидан саросимага тушмай, ҳикмат билан муносиб сўзларни топиб, ўрни келганида ҳақ сўзни айтиши керак.

Абу Саид Худрий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам хутбаларида бундай дедилар: **“Ёдда тутинглар! Одамларнинг ҳайбати ҳақни билган кишини ҳақни айтишдан тўсмасин!”**»

Бу ҳадис ровийси Абу Саид розияллоҳу анҳу йиғлаб: “Биз қанча нарсаларни кўриб, гапиришга ботинолмадик!” деган экан.

Имом Аҳмад “Муснад”ида қуйидаги ривоятни келтиради: “Ҳақнинг айтилиши ёки улкан нарсанинг зикр этилиши билан ажал яқинлашиб ҳам қолмайди, ризқ узоклашиб ҳам кетмайди!”

Бу дунёда инсон ҳақ сўзни ўз ўрнида айтмай, бошқаларнинг маломатидан сақланиб қолиши мумкин. Лекин охирада Аллоҳ таолонинг маломатидан қутулолмайди.

Дарҳақиқат, инсон ноҳақликнинг олдини олишга қодир бўлса ҳам, айти ноҳақликдан каттароқ ёмонлик келиб чиқишидан қўрқса, “Икки зарарнинг энгилроғи танланади” деган аслий қоидага биноан, зиммасидан вожиб соқит бўлади. Лекин бунинг ортидан келадиган ёмонлик киши наздида аниқ бўлиши шарт. Арзимас гап-сўзлар ёки турли ваҳима-васвасалар вожибни тарк қилишга сабаб бўлолмайди. Ўз назарида деярли аниқ бўлган улкан зараргина шаръий узр ўрнига ўтади. Бу ҳолатда ўзи ёки молига нисбатан унинг бардоши етмайдиган даражада зарар тегишидан хавф бўлгани учун ожиз саналади. Лекин инсон тили билан айта олмаган ҳақиқатни дили билан тасдиқлаб, зиммасидаги масъулиятдан қутулиши керак. Яъни, ноҳақликни ҳеч бўлмаганда дилдан ёмон кўриши лозим. Ноҳақликни дилдан ёмон кўрмаслиги унинг ўша ноҳақлик тарафида эканини билдиради. Шу сабабли, ноҳақликни ҳеч бўлмаса қалбдан ёмон кўриш ҳар бир кишининг зиммасидаги фарз ҳисобланади.

Кўпчиликка Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг “Жиҳоднинг энг афзали золим подшоҳ олдида айтилган ҳақ сўздир” деган ҳадислари эслатилса, улар урушга ундаш маъносини ва ҳадисда келган “ҳақ сўз”дан дўқ-пўписа маъносини тушунишади. Бу ҳадис у маънога ишора қилмайди. Ҳадисда ҳақ йўлга чақирадиган одам дўқ-пўписа қилиши керак, деган маъно йўқ. Ҳадиснинг умумий маъноси подшоҳ зулм ва дўқ-пўписа қилганда ҳам, юмшоқ сўз билан ҳақни баён қилиб, ўзини тута билиш кераклигига ишора қилади. Аллоҳ таолони ҳақ динида қоим турадиган киши ширин сўзли бўлиб, адоват ва камчиликлардан узокда туради.

HADIS.ISLOM.UZ
NUBUVVAT MARVARIDLARI